

Změna práv a povinností mezi účastníky závazkového vztahu

Pro rozlišení , zda jde o kumulativní či privativní novaci je rozhodná vůle účastníků právního úkonu. Při zjišťování jejího obsahu se uplatní i výkladové pravidlo obsažené v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák., podle něhož právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejen podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem.

Pro rozlišení , zda jde o kumulativní či privativní novaci je rozhodná vůle účastníků právního úkonu. Při zjišťování jejího obsahu se uplatní i výkladové pravidlo obsažené v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák., podle něhož právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejen podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.9.2001, sp.zn. 20 Cdo 2352/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Věry Korecké a soudců JUDr. Vladimíra Mikuška a JUDr. Vladimíra Kurky v právní věci žalobců A) A. L., B) L. W. a C) K. L., všech zastoupených advokátkou, proti žalovanému K. K., zastoupenému advokátkou, o vyklizení bytu, vedené u Okresního soudu v Chebu pod sp. zn. 11 C 98/97, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 15. června 1999, č. j. 11 Co 650/98-30, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. června 1999, č. j. 11 Co 650/98-30, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Plzni shora označeným rozsudkem změnil rozsudek ze dne 6. 5. 1998, č. j. 11 C 98/97-15, jímž Okresní soud v Chebu uložil žalovanému povinnost vyklidit byt o velikosti 1+5 s příslušenstvím v domě č. p. 406 v P. (dále „předmětný byt" nebo „byt") do patnácti dnů po zajištění náhradního bytu o menší podlahové ploše než je vyklizovaný byt, tak, že žalobu na vyklizení předmětného bytu zamítl; současně rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Dospěl k závěru, že žalovanému - který původně užíval předmětný byt na základě nájemního vztahu na dobu neurčitou s předchozím vlastníkem domu, v němž se byt nachází (S. P., s. p.), do jehož právního postavení žalobci podle § 680 odst. 2 obč. zák. vstoupili nabytím vlastnického práva k domu - stále svědčí k bytu právo nájmu. Podle názoru odvolacího soudu nájemní vztah mezi účastníky mohl zaniknout toliko dohodou účastníků o jeho zániku nebo dohodou, podle níž se nájem na dobu neurčitou mění na nájem na dobu určitou. K takovéto dohodě však mezi účastníky nedošlo; zánik nájemního vztahu nenastal ani na základě nájemní smlouvy ze dne 23. dubna 1995 (dále „předmětná

nájemní smlouva"), neboť tato smlouva „...se nezabývá existencí původního nájemního vztahu...“, který stále trvá, a k jeho zániku „...by bylo muselo dojít před tím, než-li se uzavírala smlouva nová“. Závěru, že nedošlo k zániku původního nájemního vztahu, nebrání podle názoru odvolacího soudu ani ustanovení článku XIII. předmětné nájemní smlouvy, neboť z něho „jasně vyplývá, že teprve touto novou smlouvou se ruší všechny předcházející smlouvy“.

Pravomocný rozsudek odvolacího soudu napadli žalobci, zastoupeni advokátem, včasným dovoláním, jímž s poukazem na ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. namítají, že odvolací soud nesprávně posoudil platnost předmětné nájemní smlouvy. Poukazují na ustanovení jejího článku XIII, z něhož vyplývá projev vůle účastníků nahradit „starý závazek“ (rozuměno stávající nájemní vztah) závazkem novým a dovozují, že šlo o tzv. privativní novaci ve smyslu ustanovení § 570 obč. zák. Žalovaný si byl plně vědom - uvádí se v dovolání - jaký právní úkon uzavírá a co je jeho obsahem, a nebylo prokázáno, že by jednal pod nátlakem nebo v tísní. Navrhli, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření k dovolání vyvracel argumenty žalobců o tom, že mezi účastníky došlo k dohodě o privativní novaci a namítl, že ujednání v čl. XIII. předmětné nájemní smlouvě se týkalo toliko zániku předchozích nájemních smluv, nikoli zániku předchozího nájemního vztahu. Navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Jelikož napadené rozhodnutí bylo vydáno 15. 6. 1999, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném před novelizací provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb., tj. účinném do 31. 12. 2000 (dále jen „o. s. ř.“).

Dovolání je podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, a je i důvodné.

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř., a (je-li dovolání přípustné) k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jinak je vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Vady řízení nebyly dovoláním namítány a z obsahu spisu nevyplývají; dovolacímu přezkumu se - v mezích právních otázek formulovaných v dovolání - otevírá toliko posouzení správnosti právních závěrů napadeného rozsudku.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 570 odst. 1 obč. zák. se mohou subjekty závazkového vztahu (jakým je i vztah nájmu bytu) dohodnout, že dosavadní závazek se nahrazuje závazkem novým; na základě takovéto

dohody dosavadní závazek zaniká.

Podle § 516 odst. 1 obč. zák. mohou subjekty závazkového vztahu dohodou změnit vzájemná práva a povinnosti. Nevyplývá-li z dohody nepochybně, že sjednáním nového závazku má dosavadní závazek zaniknout, vzniká nový závazek vedle dosavadního závazku, jsou-li pro jeho vznik splněny zákonem požadované náležitosti (§ 516 odst. 2 obč. zák.).

Z uvedeného plyne, že má-li uzavřením nové dohody původní závazek zaniknout, musí to být z této dohody jednoznačně zřejmé; není-li tomu tak, je třeba dosavadní dohodu považovat za změnu původního závazku.

Z uvedených ustanovení se podává, že občanský zákoník umožňuje účastníkům závazkového vztahu aby (v rámci smluvní volnosti) změnili jeho obsah, tj. vzájemná práva a povinnosti z něho vyplývající - § 516 obč. zák. (tzv. kumulativní novace), případně aby stávající závazkový vztah dohodou zrušili a současně jej nahradili novým - § 570 obč. zák. (tzv. privativní novace). Institut změny závazku - kdy k původní právní skutečnosti, závazkový vztah zakládající, přistupuje právní skutečnost další, působící změnu jeho obsahu, přičemž obě tyto právní skutečnosti obstojí vedle sebe a určují obsah změněného závazku - pojmově předpokládá, že k němu dochází za trvání stávajícího závazkového vztahu. Ostatně ani privativní novace není podmíněna tím, že nový závazkový vztah musí být založen až poté, kdy závazek stávající zanikl. Naopak, dohoda o privativní novaci je svou podstatou právní skutečností, která současně působí jak zánik závazku stávajícího, tak i vznik závazku nového; jinými slovy řečeno, jde o právní skutečnost, jež ruší účinky právního důvodu vzniku stávajícího závazku a (současně) zakládá závazek nový.

Pro rozlišení, zda jde o kumulativní či privativní novaci je rozhodná vůle účastníků právního úkonu. Při zjišťování jejího obsahu se uplatní i výkladové pravidlo obsažené v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák., podle něhož právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejen podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem.

V projednávané věci odvolací soud vycházel z právního názoru, že dohoda o zániku stávajícího nájemního vztahu mezi účastníky musí časově předcházet smlouvě, zakládající vznik nového nájemního vztahu, tedy že původní právní vztah musí zaniknout dříve, než-li vznikne právní vztah nový, a že s jednou právní skutečností (předmětnou nájemní smlouvou) nelze spojovat zároveň zánik závazku původního a vznik závazku nového. Veden tímto - jak vyplývá z výše uvedeného - nesprávným právním názorem, se pak nezabýval ani otázkou, k čemu směřovala vůle účastníků předmětné nájemní smlouvy, tj. tím, zda se jednalo o zánik stávajícího nájemního vztahu a jeho nahrazení novým, či o jeho změnu, ani náležitostmi uvedené smlouvy jakožto právního úkonu (§ 34 a násl. obč. zák.).

Lze tedy uzavřít, že právní posouzení věci odvolacím soudem správné není; Nejvyšší soud proto napadený rozsudek podle ustanovení § 243b odst. 1 věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta první o. s. ř.).

Další články:

- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zpráva o vztazích](#)
- [Zákaz konkurence](#)
- [Vypořádací podíl v bytovém družstvu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Základní kapitál](#)